L. 207

Aleg. LVI.

Sprawozdanie

Komisyi budżetowéj

o projekcie Wydziału krajowego względem ustalenia posad siedmiu inżynierów okręgowych i przyznania im praw urzędników stałych krajowych.

Wysoki Sejmie!

Techniczna służba przy drogach krajowych ustanowionaiu posażona uchwałą sejmową z 15 września 1868 r. uzupełnioną późniejszemi uchwałami z 21. paźd. 1869 r., z 17. listop. 1872 r. i z 3. stycznia 1874 r. — składa się z dwóch oddziałów: mianowicie z oddziału technicznego centralnego przy Wydziale kraj. we Lwowie, i z oddziału, że tak powiem „wykonawczego", rozstawionego po całym kraju przy drogach krajowych, których długość wynosi dzisiaj 173 mil jeogr. Oddział pierwszy, to jest centralny, stanowią: inżynier starszy czyli „nadinżynier", dwóch inżynierów i dwóch assystentów; drugi oddział wykonawczy, złożony jest z siedmiu inżynierów okręgowych, z 35 konduktorów i 270 drożników; prócz tego chwilowo do niego należą 3 pełniących obowiązki inżynierów i 5 dyjurnistów. Na mocy uchwał sejmowych, posady w centralnym oddziale technicznym, urzędującym pod okiem Wydziału krajowego, są ustalone (systemizowane) i osoby zajmujące te posady są stałymi, etatowymi urzędnikami krajowymi i posiadają wszelkie prawa służące takim urzędnikom według ustanowy o służbie krajowéj. Natomiast w drugim, wykonawczym oddziale służby przy drogach krajowych, wszytkie posady są dotychczas niesystemizowane i niestałe, a osoby je zajmujące nie mają praw urzędników krajowych, między innemi nie mają prawa do pensyi wysłużonéj po pewnéj liczbie lat służby i mogą być usunięte z posad bez procesu dyscyplinarnego, gdyż są tylko czasowo mianowane.

Otoż naczelna część tego oddziału wykonawczego, t. j. inżynierowie okręgowi podali w r. z. petycyę do Wys. Sejmu o uznanie ich stałymi urzędnikami krajowymi z wszystkiemi prawami do tego przywiązanemi, a Wysoki Sejm przekazał tę petycyę Wydziałowi krajowemu do roztrząśnienia i przedłożenia stósownych wniosków.

Wydział kraj. roztrząsnąwszy petycyę i zbadawszy sam przedmiot z nią złączony, przedłożył na posiedzeniu sejmowém 6. kwietnia r. b. sprawozdanie swoje w tym względzie i projekt ustalenia posad siedmiu inżynierów okręgowych, uznania ich urzędnikami krajowymi i nadania im praw wypływających z takiego uznania. Dalej w projekcie swym Wydział kraj. proponuje wyznaczyć każdemu inżynierowi okręgowemu stałej płacy po 1500 złr. rocznie, dodatek służbowy 240 złr. i dodatek pięcioletni 200 złr., pozostawiając każdemu dotychczas pobierane wynagrodzenie ryczałtowe, 500 złr. rocznie na dyety i koszta podróży przy objeździe dróg. W obszerném sprawozdaniu swojém uzasadniał Wydział kraj. ustalenie posad inżynierów okręgowych, dobrem służby publicznej, potrzebą pozyskania na te posady ludzi zdolnych i prawych przez zabezpieczenie przyszłości im i ich rodzinom, wreszcie uzasadniał tę przemianę względami sprawiedliwości. Jednak przyznał, że ustanowienie tymczasowych posad inżynierów okręgowych było „koniecznem w początkach administracyi krajowej", „gdyż pierwej należało się przekonać, czy nowa służba odpowie oczekiwaniom władzy zarządzającej"; lecz w. b. Wydział wyraził mniemanie, że „dzisiaj powody te ustały, albowiem administracya dróg krajowych ustaliła się a zarząd naczelny nabył przeświadczenia, iż do postępowania w raz obranym kierunku i do przysporzenia jak największych możliwych korzyści funduszowi krajowemu potrzeba mu stałego zastępu urzędników wypróbowanych i wychowanych w systemie dążącym do racyonalnej oszczędności.

Komisya budżetowa, której W. Sejm przekazał do zbadania sprawozdanie Wydziału kraj. i jego projekt streszczony powyżej, podziela w zasadzie przekonanie Wydziału kraj. iż należy ustalić posady inżynierów okręgowych i przyznać im prawa stałych urzędników krajowych; a nawet komisya budżetowa mniema, iż z czasem wszystkie posady w wykonawczym oddziale służby przy drogach krajowych, to jest nietylko posady inżynierów okręgowych, ale także konduktorów i dróżników powinny być stałemi z wszelkiemi prawami do służby krajowéj przywiązanemi, między innemi z prawem do emerytury.

Lecz równocześnie komisya bużetowa jest przekonaną, że chwila ustalenia tych posad służby przy drogach krajowych j e s z c z e n i e n a d e s z ł a, a to przekonanie swoje wysnuwa z dwóch następujących powodów. Piewszym powodem przemawiającym za odroczeniem przemiany tymczasowych posad inżynierów okręgowych na stałe, jest powszechne i uzasadnione oczekiwanie n o w é j u s t a w y d r o g o w é j, która nietylko ureguluje obowiązki obywateli kraju co do pokrywania wydatków na drogi krajowe, powiatowe i gminne, ale także silny wpływ wywrzeć może pośrednio na ostateczne urządzenie służby przy tych drogach. Drugim powodem przemawiającym za odroczeniem jeszcze ustalenia posad inżynierów okręgowych, urzędujących po powiatach odległych od siedziby Wydz. kraj., jest trudność urządzenia dzisiaj n a l e ż y t e g o i b l i s k i e g o n a d z o r u nad ich czynnościami przez odpowiedne władzy autonomiczne. Bezwzględnie zapatrując się na rzeczy, a nie stosując bynajmniej uwagi poniższej do osób teraz zajmujących posady inżynierów okręgowych — przyzna każdy, że jakkolwiek potrzebnym jest zawsze bliski nadzór nad czynnościami urzędników technicznych przy drogach, potrzebniejszym jest jeszcze ten nadzór gdy urzędnicy ci są stałymi, niż gdy są tymczasowymi; albowiem w razie popełnienia nadużyć lub zaniedbania w czynnościach przez urzędników stałych, mogą być oni z posad usunięci jedynie w skutek procesu dyscyplinarnego, w którym udowodnionoby im te nadużycia, wszelkie zaś skargi choćby słuszne, jednak nieudowodnione, bo trudno byłoby je udowodnić z powodu braku bliskiego nadzoru, zostałyby bezskutecznemi; przeciwnie, urzędnika zajmującego posadę niestaloną może władza naczelna usunąć bez procesu dyscyplinarnego, jeźli tylko ma uzasadnione przekonanie o popełnionych przez niego nadyżyciach lub

zaniedbaniu czynności. Słusznie więc Sejm postąpił ustalając posady urzędników centralnego oddziału technicznego, działającego pod okiem i bliską kontrolą Wydziału krajowego. Również można było usystemizować wszystkie posady w rządowej służbie technicznéj przy drogach, gdyż rządowi inżynierowie po powiatach działają pod bliskim nadzorem naczelników powiatu. Przeto właściwa chwila ustalenia posad krajowych inżynierów okręgowych nadejdzie wówczas, gdy po wydaniu nowej ustawy drogowéj, ustawa ta lub równocześnie inna przez Sejm uchwalona, urządzi należycie miejscowe władze nadzorcze nad drogami krajowemi, które wykonywałyby ten nadzór eneregicznej i czynninej niż dawniejsi inspektorowie drogowi.

Względu na sprawiedliwość nie można bezwarunkowo powoływać na poparcie natychmiastowego dzisiaj ustalenia posad inżynierów okręgowych. Albowiem chociaż z uwagi, iż wszystkie prawie inne posady służby krajowej są stałemi, wymaga systematyczność a nawet sprawiedliwość, aby ustalone także zostały posady służby przy drogach krajowych, a to nietylko inżynierów okręgowych (jak proponuje Wydział krajowy), ale także konduktorów i dróżników i nadane im było prawo do pensyi wysłużonéj; jednak odroczenie ustalenia tych posad aż do wydania nowej ustawy drogowéj i odpowiedniego do niej urządzenia służby drogowej, nie może wyrządzić krzywdy i ujmy w prawie do emerytury osobom zajmującym dzisiaj niestale te posady. Twierdzenie to łatwo udowodnić: Żaden z teraźniejszych inżynierów okręgowych nie wysłuży jeszcze za lat parę minimum lat, któreby mogło dawać prawo do otrzymania emerytury, t. j. przynajmniej lat dziesięciu; przeto gdyby w ciągu tych lat parę usunął się lub był usunięty z posady zajmowanéj, nie miałby jeszcze prawa do emerytury bezwzględu na to, czy posada ta jest tymczasową czy stałą; jeżeli zaś przy ustaleniu posad inżynierów okręgowych pozostanie na posadzie tymczasowo dzisiaj zajmowanej, w takim razie będą mu policzone z pewnością lata służby, które jako inżynier okręgowy na tymczasowéj posadzie przepędził, jakto już teraz Wydział krajowy wnosił.

Nakoniec gdyby obecnie Sejm uchwalił ustalenie posad inżynierów okręgowych, obsadzenie tych posad musiałoby się odbyć w drodze konkursu, czego wymaga §. 7. ustanowy o służbie kraowej, gdyż w danym razie nie można zastósować wyjątków od zasady w tym paragrafie orzeczonéj. Jakkolwiek zaś wymieniony wyżej §. 7 ustanowy nakazuje, przy obsadzeniu stałych posad, mieć „słuszny wzgląd na osoby już w służbie krajowej zostające“, jednak przez to jeszcze nie zapewnia stałych posad inżynierów okręgowych tym osobom, które obecnie zajmują tymczasowe posady, ale tylko daje im pierwszeństwo między równo-ukwalifikowanemi. Uwaga powyższa stosuje się po części do projektu Wydziału krajowego przedłożonego Sejmowi w skutek petycyi inżynierów okręgowych, a głównie do tejże petycyi w której petenci upraszają nie o ustalenie posad inżynierów okręgowych w ogóle, ale o przyznanie osobom dzisiaj zajmującym tymczasowe posady inżynierów okręgowych, charakteru stałych urzędników krajowych. Przeto żądają petenci nietylko stabilizacyi posad, ale także pominięcia drogi konkursu przy obsadzeniu ustalonych posad i zamianowania ich bezwarunkowo na te stałe posady. Chociaż zaś ma nadzieję komisya budżetowa, że przy ustaleniu posad inżynierów okręgowych, osoby zajmujące obecnie tymczasowo te posady, otrzymają je stale w drodze konkursu, jednak nie mogłaby proponować odstąpienia od zasady orzeczonej w §. 7. ustanowy o służbie krajowej i mianowania ich na te posady bezwarunkowo i bez ogłaszania konkursu.

Streszczając powyższe swoje rozumowanie, Komisya budżetowa przedstawia: że jakkolwiek ustalenie posad inżynierów okręgowych i całéj służby przy drogach krajowych uważa za rzecz użyteczną dla kraju i sprawiedliwą; jednak z powodów wyżej wyłuszczonych wnosi odroczenie tej

stabilizacyi posad służby przy drogach krajowych aż do chwili wydania nowéj ustawy drogowéj, która może spowodować zmianę w teraźniejszej organizacyi tej służby, i aż do chwili utworzenia po powiatach władz nadzorczych nad drogami krajowymi i służbą techniczną przy nich. Wówczas będzie stósowna chwila ustalenia posad służby przy drogach krajowych, a Wydział krajowy przystąpi do obsadzenia tych stałych posad w drodze konkursu, dając pierwszeństwo osobom zajmującym te posady tymczasowo i policzy zapewne otrzymującym stałe posady, lata spędzone w tymczasowéj służbie przy drogach. Wówczas także Wysoki Sejm ogłaszając ustalenie posad służby przy drogach krajowych, oznaczy stałą płacę roczną i dodatek służbowy dla każdéj posady.

Jednak komisya budżetowa wnosząc odroczenie ustalenia posad inżynierów okręgowych przy drogach krajowych aż do wskazanéj wyżéj chwili, uznaje, zgodnie z Wydziałem krajowym, że obecna płaca inżynierów okręgowych jest za niska i uważa za rzecz nietylko sprawiedliwą, ale nawet użyteczną dla dobra publicznego, tymczasowe podwyższenie tychże płac. Komisya mniema, że każdy przyjdzie do tego przekonania, kto porówna obowiązki i teraźniejsze wynagrodzenie inżynierów okręgowych, z obowiązkami asystentów inżynierskich przy Wydziale krajowym i z wyznaczonym tymże asystentom przez Wysoki Sejm wynagrodzeniem, z płacą wymierzoną nowym etatem dla urzędników konceptowych przy Wydziale krajowym, wreszcie z teraźniejszą płacą inżynierów rządowych po powiatach. Inżynierowie okręgowi wypracowują w biurze projekty robót przy drogach krajowych a zajmują się na gruncie kierunkiem tych robót i kontrolą wykonanych; zważając zaś na znaczną rozległość dróg przypadającą na każdego z siedmiu inżynierów okręgowych, ujrzymy, iż sumienne wykonanie tych obowiązków wymaga, oprócz wykształcenia teorytecznego i praktycznego, wielkiej pracy i trudu. Pomimo tego, obecnie czterech z nich pobiera po 1500 złr. a trzech po 1200 złr., bez żadnych dodatków, wyjąwszy ryczałtowe wynagrodzenie 500. złr rocznie na dyety i koszta podróży przy objeździe dróg. Tymczasem asystentom inżynierskim przy Wydziale krajowym, których obowiązki wymagają, obok wykształcenia teorytycznego, krótszej praktyki, a szczególniej mniejszego trudu w ich spełnieniu i mniejszej odpowiedzialności, wyznaczył wysoki Sejm 1120 złr. stałej płacy wraz z dodatkiem służbowym, a nadto przyznał im dodatek pięcioletni. Koncepiści przy Wydziale krajowym pobierają na mocy uchwalonego w 1874. r. przez Sejm etatu 1540. złr. płacy rocznéj licząc z dodatkiem służbowym, a nadto wyznaczony jest dla nich dodatek pięcioletni w kwocie 200. złr. rocznie. Według nowej organizacyi i stanu służby technicznéj rządowéj w kraju naszym, inżynierowie rządowi po powiatach, których obowiązki są takie same jak obowiązki krajowych inżynierów okręgowych, pobierają rocznie stałej płacy wraz z dodatkiem służbowym po 1400, 1500 i 1600 złr. oprócz znacznej kwoty na koszta podróży, a nadto mają przed sobą szersze pole do awansu na tak zwanych nadinżynierów i radców technicznych.

Z powyższych powodów komisya budżetowa uważa za rzecz stósowną i słuszną podwyższenie płacy inżynierom okręgowym. Lecz z drugiej strony, z uwagi na liczne wydatki obciążające budżet krajowy i szczupłe źródła jego dochodów, nie może wnosić znaczniejszego polepszenia tych płac i ograniczyć się tylko musi na zaproponowaniu Wysokiemu Sejmowi, aby podwyższył roczną płacę czterem inżynierom okręgowym z 1500 na 1600 złr, a trzem z 1200 na 1300 złr., oraz na poparciu wniosku Wydziału krajowego co do przyznania tymże inżynierom dodatku piecioletniego

Albowiem Komisya budżetowa zważając, że inżynierowie okręgowi nie mają prawie żadnego pola do awansu, że przeto Wydział krajowy w projekcie ustalenia ich posad bardzo słusznie zaproponował przyznanie im dodatku pięcioletniego, poczytuje za rzecz konieczną, aby przed ustaleniem tych posad, Wysoki Sejm upoważnił Wydział krajowy do przyznawania dodatku po 200 złr. inżynierom krajowym co lat pięć gorliwéj służby spędzonéj na jednéj posadzie bez awansu.

Obecnie na mocy uchwały sejmowej z 21. października 1869. r. otrzymuje każdy inżynier okręgowy ryczałtowe roczne wynogrodzenie 500 złr. na objazdy dróg w swoim okręgu. Gdy jednak długość i rozpołożenie dróg nie są jednakie we wszystkich okręgach, są więc także nierówne koszta objazdu; przeto Wydział krajowy zaproponował w swoim projekcie, aby Wysoki Sejm przezaczył pod jego rozporządzenie sumę 4000 złr., z której Wydział będzie wyznaczał inżynierom okręgowym ryczałtowe wynagrodzenia roczne za obowiązkowe objazdy dróg, w stosunku odpowiednim dla każdego okręgu. Komisya budżetowa uznając to żądanie uzasadnioném, przedstawia W. Sejmowi do uchwalenia odpowiedni wniosek Wydziału krajowego, z tą tylko zmianą, iż przyznawane przez Wydział ryczałtowe za objazdy wynagrodzenia siedmiu inżynierom okręgowym nie powinny przekraczać sumy 3500 złr, albowiem taką obecnie wynosi siedem ryczałtowych wynagrodzeń po 500 zlr.

Przedstawiwszy w ten sposób sprawę przekazaną jej do zbadania, komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Ustalenie posad inżynierów okręgowych i całéj służby przy drogach krajowych odracza się na teraz.

II. Płaca roczna czterech inżynierów okręgowych pobierających obecnie po 1500 złr. podwyższa się do 1600 złr., płaca zaś trzech inżynierów okręgowych pobierających po 1200 złr. podwyższa się do 1300 złr.

III. Wydział krajowy zostaje upoważnionym przyznawać inżynierowi okręgowemu dodatek 200 złr. do płacy rocznej za każdy pięciolecie, przez które nieprzerwanie a gorliwie obowiązki swoje pełnił a żadnego awansu nie otrzymał.

IV. Zamiast dyet i kosztów podróży pobierać będą ci siedmiu inżynierowie okręgowi, za obowiązkowe objazdy we własnym okręgu, ryczałtowe wynagrodzenie roczne, którego wysokość oznaczać będzie Wydział krajowy dla każdego okręgu w stosunku odpowiednim, nie przekraczając atoli ogólnego wydatku rocznego w sumie 3500 złr. w. a.

We Lwowie dnia 28. kwietnia 1875.

Przewodniczący
H. Wodzicki.

Sprawozdawca
Leon Chrzanowski.